

Kosztowne zapisy umów

Do ciągłych i dynamicznych zmian w gospodarce odpadami na przestrzeni ostatnich lat wszyscy przywykli: zarówno samorządy, jak i przedsiębiorcy. Liczne zmiany otoczenia prawnego, zasad i warunków, w jakich funkcjonują gminne systemy gospodarowania odpadami, powodują, że koszty tej ważnej usługi nieustannie rosną. Na poziom kosztów i cen olbrzymi wpływ mają procesy i zdarzenia o znaczeniu strukturalnym i globalnym, takie jak pandemia COVID-19, wojna na wschodzie, galopująca inflacja i kryzys gospodarczy. W tym kontekście zupełnie naturalne jest, że wszyscy uczestnicy rynku z coraz większym niepokojem spoglądają w przyszłość, często zadając sobie pytanie: co można zrobić, aby wzrost cen minimalizować lub je zatrzymać?

W licznych analizach na pierwszy plan wysuwane są elementy kosztotwórcze, na które nie mają wpływu ani zamawiający, ani wykonawcy. Przykładem są rosnące ceny paliw i energii, koszty pracy i presja płacowa, wzrost stóp procentowych i kosztów ubezpieczeń czy wzrost obciążeń o charakterze podatkowym. Wiele uwagi poświęca się także niedoskonałościom systemu prawnego, np. sztywnym ramom ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, brakowi rozszerzonej odpowiedzialności producenta czy kosztownym wymogom stawianym przedsiębiorcom. Równoległe z szerokim omawianiem i ubolewaniem nad tym, na co realnego wpływu nie mamy, uwadze uchodzi wszystko, co pozostaje w sferze wpływu gospodarzy gminnych systemów gospodarowania odpadami – czyli gmin.

Gmina ma wpływ

Zdaniem autorów niniejszego tekstu, samorządy posiadają w swoich rękach niezwykle silne narzędzia, którymi mogą wpływać na kształt i sposób funkcjonowania systemu odbioru odpadów w ich gminie, a przez to na poziom cen za świadczoną usługę. To przede wszystkim regulamin utrzymania czystości i porządku w gminie oraz dokumentacja postępowania przetargowego na odbieranie i transport lub odbieranie, transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, w tym zwłaszcza opis przedmiotu zamówienia czy specyfikacja warunków zamówienia. Na zapisach tych dokumentów spoczywa największy ciężar odpowiedzialności wobec mieszkańców gminy, która znajduje odzwierciedlenie w stawce opłaty za gospodarowanie odpadami. Co może być aż tak istotne w kontekście kosztów systemu? Zwróćmy uwagę jedynie na kilka elementów, które mogą przyczynić się do niższej oferty cenowej na wykonanie zamówienia, lub wręcz przeciwnie – niepotrzebnie wywindować jego koszty do niechcianych poziomów.

Klauzule waloryzacyjne – realne zamiast fikcyjnych

Wielokrotnie zdarza się, że choć klauzule waloryzacyjne zostały w umowie o zamówienie publiczne wpisane, to jednak sformułowane są w sposób, który *de facto* wyklucza ich zastosowanie lub też podwyższenie ceny zależne jest od zgody zamawiającego. To, co może istotnie wpływać na postrzeganie ryzyka przez wykonawcę, to sformułowanie jasnych klauzul waloryzacyjnych, których uruchomienie nie będzie zależało

od woli (lub jej braku) zamawiającego, lecz będzie następowało automatycznie po wystąpieniu konkretnych okoliczności.

Kary umowne – proporcjonalne zamiast wygórowanych

Elementem, który realnie wpływa na wysokość oferowanych przez wykonawców cen, są zapisy dotyczące kar umownych. Są one na niewspółmiernie wysokim poziomie, a dodatkowo mogą być naliczane za nieistotne, niemające żadnego wpływu na jakość usługi uchybienia czy niedociągnięcia wykonawcy. Kary potrafią być naliczane również bez wcześniejszego upomnienia czy wezwania, bez wykazania winy wykonawcy, bez weryfikacji ich zasadności. Znane są przypadki, w których wynagrodzenie za obsługę danego PGO kształtuje się na poziomie 5–6,5 zł, zaś kara za opóźnienie jego obsługi, trwające 1 dzień roboczy, wynosi 100 lub 200 zł. Przy formułowaniu kar nie są brane pod uwagę takie okoliczności jak brak dojazdu spowodowany oblodzeniem lub zaśnięciem nawierzchni, awarie sprzętu, masowa absencja pracowników i inne, na które wykonawca często nie ma wpływu i które pozostają poza jego kontrolą. Sprawia to, że kary umowne postrzegane są przez wykonawców jako bezzasadne i uznaniowe, ale bardzo realne, zatem muszą być brane pod uwagę przy kalkulowaniu oferowanej ceny.

Usługa na miarę

Istotnym czynnikiem wpływającym na wysokość przygotowywanej przez wykonawców oferty są szczegółowe zasady organizacji odbioru odpadów w gminie. Wśród nich na pierwszym miejscu możemy postawić dobór częstotliwości odbierania poszczególnych frakcji. Zbyt częsty odbiór odpadów powoduje wzrost kosztów usługi i stanowi uciążliwość dla mieszkańców spowodowaną częstymi przejazdami śmieciarek pod ich posesjami. Nawet w dużym mieście w zabudowie jednorodzinnej odbiór worków z selektywną zbiórką może być z powodzeniem i bez większych uciążliwości dla mieszkańców realizowany co 4 tygodnie. Warto również pomyśleć o zmniejszeniu częstotliwości odbioru szkła czy różnicowaniu częstotliwości w zimie i w lecie. W mniejszych miejscowościach z dużym rozproszeniem, idąc za przykładem naszych zachodnich sąsiadów, warto się zastanowić nad organizacją zbiorczych punktów gromadzenia odpadów, szczególnie dla odpadów segregowanych.

Rozbudowane wymogi

Kolejny element to rozbudowane wymogi, które mają na celu zwiększenie kontroli nad wykonawcą. Generują potężne koszty, a nie wpływają na jakość usług. Tu należy przytoczyć czytniki RFID, kody kreskowe naklejane na worki, wagi samochodowe, skomplikowane systemy nadzoru wymagające rozbudowanego raportowania, konieczność wykonywania zdjęć przy każdej posesji, która ma niewystawiony pojemnik, obowiązek dołączenia do faktury KPOK w formie papierowej czy elektronicznej itp. W niektórych gminach może sprawdzić się rozliczanie za poszczególne kategorie odpadów, a nie stawką ryczałtową za tonę odpadów ogółem. Każda grupa to inne poziomy cenowe zagospodarowania, a ilości nierzadko ulegają zmianom na przestrzeni lat. Wykonawcy zmuszeni do podania ryczałtowej ceny za odbiór tony odpadów, niezależnie od ich rodzaju, zawsze będą wliczać ryzyko zmiany ilości w ramach poszczególnych frakcji. Bardzo duże oszczędności może przynieść uszczelnienie przyjmowania odpadów na PSZOK oraz stosowanie ograniczeń w ich przyjmowaniu, wprowadzenie płatności za oddawane odpady ponad określony limit. Dobra organizacja wyeliminuje oddawanie odpadów pochodzących z działalności firm budowlanych lub działalności rolniczej.

Uszczelnienie systemu

Odpowiedni sposób naliczania opłat za wywóz śmieci jest kluczem do zapewnienia odpowiedniego finansowania systemu. Prawo dopuszcza wybór jednego z czterech sposobów ich naliczania: od liczby mieszkańców faktycznie zamieszkujących daną nieruchomość, od powierzchni nieruchomości, od ilości zużytej wody, za gospodarstwo domowe (stawka ryczałtowa). Trzy nie nastręczają większego problemu z realnym naliczeniem opłaty, ale jeden z nich wymaga więcej zabiegów mających na celu zapewnienie uzyskania odpowiedniego wpływu za wywożone śmieci. Mowa o opłacie uzależnionej od liczby mieszkańców faktycznie zamieszkujących daną nieruchomość. Zwrócenie uwagi na liczbę mieszkańców wynikającą ze złożonych deklaracji a faktycznie zamieszkujących daną nieruchomość często uwidoczni rozbieżności. Tu gminy mogą korzystać z dostępnego na rynku oprogramowania porównującego różne bazy danych będące w posiadaniu urzędu. Ze stosunkowo dużą dokładnością są one w stanie określić różnicę pomiędzy złożoną deklaracją a rzeczywistością.

Agnieszka Fluk, Mateusz Golik

członkowie Rady Programowej Izby Branży Komunalnej

REKLAMA

MECHANICZNE WSPARCIE PRZEMYSŁU

OFERTA:

- ◇ Produkcja i montaż przenośników
- ◇ Budowa i remonty maszyn przemysłowych
- ◇ Produkcja bębnow przenośnikowych
- ◇ Konstrukcje stalowe
- ◇ Podesty obsługowe
- ◇ Napawanie wałów rozdrabniarek

www.indupro.pl

Obrowiec
Ul. Krapkowicka 19
47-320 Gogolin

517 725 905

biuro@indupro.pl